СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Емилия Александрова Друмева – професор в Института за държавата и правото, БАН

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **'доктор'**

в област на висше образование : 3. Социални, стопански и правни науки.
професионално направление : 3. 6. ПРАВО.
докторска програма : „Конституционно право".

Автор: ***Виктор Симеонов Симеонов***.

Тема: Правомощието на Конституционния съд за даване на задължителни тълкувания на Конституцията – специфики, прилагане.

Научен ръководител: Проф. д-р Емилия Александрова Друмева, професор в Института за държавата и правото, БАН.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-09-107/02.11.2015 на директора на Института за държавата и правото, БАН съм определена за член на научното жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема „Правомощието на Конституционния съд за даване на задължителни тълкувания на Конституцията – специфики, прилагане" за придобиване на образователната и научна степен '**доктор'** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки , професионално направление 3.6 Право, докторска Конституционно право. Автор на дисертационния труд е ВИКТОР СИМЕОНОВ СИМЕОНОВ**,** редовен докторант към секция „Публичноправни науки" при Института за държавата и правото, БАН.

Представеният от докторанта В. Симеонов комплект изискуеми материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на БАН. Приложени са и екземпляри от статии на докторанта в юридически списания и научни сборници.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е първото самостоятелно монографично изследване в българската научна литература върху толкова съществен въпрос – правомощието на Конституционния съд да дава задължителни тълкувания на Конституцията и по този изключителен начин да утвърждава върховенството ѝ. Погледнато в сравнителен план такива самостоятелни разработки са рядкост и в чужбина предвид това, че аналогично самостоятелно правомощие въобще е рядкост. Но от друга страна, Съдът на Европейския съюз има правомощие да дава обвързващи тълкувания на правото на Европейския съюз и в тази светлина разработването на темата за задължителните тълкувания на национален Конституционен съд, осъществявано в правната теория и среда на държава-членка, придобива нови и особено интересни измерения и очакван правен ефект. Самата тематика за разясняването и интерпретирането на правни конструкции от основния закон допринася съществено за прилагането на неговите текстове съгласно точния им смисъл и с това се явява гаранция за стабилността и предвидимостта на установената държавна организация и закрилата на основните права, т.е. на установения конституционен модел и неговото еволютивно развитие.

Актуалността на изследването се определя от наличието на голям брой фрагментарно разрешени въпроси относно правомощието на

Конституционния съд да дава задължителни тълкувания на Конституцията, както и от противоречивата практика.

3. Несъмнено авторът познава добре проблема. Подхожда към неговото разработване задълбочено, на широка основа и с научна добросъвестност. Предметът на дисертацията е позитивноправната уредба на тълкувателното правомощие на Конституционния съд, съдържаща се в самата Конституция, Закона за Конституционен съд (ЗКС) и Правилника за организацията и дейността на Конституционния съд (ПОДКС). Проучени са внесените в VII-то Велико народно събрание (ВНС) конституционни проекти; стенографски протоколи на VII-то ВНС, както и актовете на Конституционния съд, произнесени при упражняването на тълкувателното му правомощие. Целта на изследването е усъвършенстване на правната уредба като инструмент за опазване върховенството на Конституцията и нейната отвореност към еволюция.

4. Приложени са няколко метода на изследване – преди всичко нормативно-аналитичният и формално-логическият методи, подплътени с историческия и сравнително-правния методи. Докторантът добре съчетава тези методи и успешно постига главната задача на дисертационния труд. Той борави с инструментите на съвременната европейска тълкувателна догматика – начините на тълкуване от първа и от втора степен, намира ги в практиката на Конституционния съд при произнасяне на задължителни тълкувания на Конституцията и прави заключенията: в практиката си съдът прилага всички начини на тълкуване от първа степен, за да е пълна аргументацията в

мотивите. Едновременно с това в дисертацията обосновано се прави изводът, че в своите тълкувателни произнасяния Конституционният съд в повечето случаи не спазва логическата последователност в прилагането на различните тълкувателни методи от първа степен – първо езиков, после логически, системен, исторически и накрая функционален. Разработката относно тълкувателните методи, прилагани от Конституционния съд, както и направените изводи и предложения имат приносен характкер.

5. Структурата на дисертацията отговаря на законовите изисквания; организира подходящо и смислено съдържанието на труда. Изложението следва логиката на структурата. Анализиран е богат фактически материал, покриващ широк спектър от значими за съвременната конституционна теория проблеми. Крайната основна цел на дисертационния труд е постигната в дълбочина и широта :

Броят на страниците е 312, вкл. съдържание, списък на използваните съкращения, използваната литература и списък на тълкувателните решения на Конституционния съд. Броят на бележките под линия е 582. Структурата включва: заглавна страница; съдържание; увод; изложение; библиография; приложение № 1 (списък на тълкувателните решения на КС).

Изложението е разположено в две глави. Първата глава е посветена на *спецификите* на това самостоятелно и изключително тълкувателно правомощие на Конституционния съд. Втората глава е относно *прилагането* на това изключително тълкувателно правомощие. И в двете глави изложението е разположено в една и съща логически изградена матрица, което систематизира текста, създава прегледност и способства за възприемането на авторовите тези.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд съдържа научни приноси и новости. Иновативността се проявява ясно в съчетаването на събирането и проучването на богат фактически и теоретичен материал, добросъвестно излагане на застъпвани в доктрината разбирания, нормативна уредба и анализ, което съчетание представлява стабилна основа и едновременно с това захранва песпективи и предложения de lege ferenda.

Спецификите на тълкувателното правомощие на Конституционния съд са изведени и анализирани в логическа последователност: исторически и сравнителноправен преглед; Конституцията като нормативен акт – запълване на празнини?; начините за тълкуване, прилагани от Конституционния съд; производството за даване на задължителни тълкувания на Конституцията като „особено" производство; правната същност на тези задължителни тълкувателни решения ; действието им във времето и спрямо субектите; и накрая – коронният въпрос: имат ли тълкувателните решения на Конституционния съд сила на пресъдено нещо

В Главата за *прилагането* на тълкувателното правомощие на Конституционния съд е предложена класификация на произнесените досега тълкувателни решения.

Дисертационният труд съдържа изводи и научни приноси, които подкрепят или спорят със застъпвани в теорията и практиката становища и допринасят за поставяне на проблемите, с което са научен принос с подчертана значимост в конституционното пространство. Например изводът, че производството по даване на тълкувателните решения от Конституционния съд не е правораздавателно производство, поради което и тези решения нямат сила на

пресъдено нещо; спорът, който в случая съдът решава не е правораздаване, а тълкуване/разясняване на Конституцията, както и, че тълкувателните решения нямат самостоятелен характер – те са неразделна част от изяснените с тях конституционни разпоредби.

В дисертацията се правят ред предложения de lege ferenda: авторът подкрепя предложението, направено в доктрината още след първите няколко години практика на Конституционния съд (в които имаше интензивно задължително тълкуване по основни конституционни конструкции) в конституционния процес да бъдат обособени т.нар. особени производства и задължителното тълкуване да е едно от тях. В дисертацията се предлага да се разшири правомощието на омбудсмана да сезира Конституционния съд и за даване на задължителни тълкувания. Подкрепя се и отдавна осъзнатото потребно изменение в чл.21, ал.5 от Закона за Конституционен съд, особено релевантно досежно задължителното тълкуване и еволютивния подход в практиката на Конституционния съд.

Несъмнено достойнство на дисертационния труд е подробното изложение на застъпвани тези и разбирания в българското правна доктрина, което обогатява и уплътнява цялостната картина.

7. Публикациите

Публикациите са по значими за теорията и практиката на Конституционния съд теми. Написани са с професионална добросъвестност и познаване на изследвания предмет.

8. Автореферат

Направен е според изискванията на действащите нормативни актове и отразява съществените резултати, постигнати в дисертацията. Написан е подредено; има самостоятелна стойност като синтез на основните положения на дисертацията.

9. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам дисертационния труд да бъде четен, за да се познава по-добре философията и практиката на институционализирания концентриран контрол за конституционност в България и по света и с научни аргументи тази практика да има еволютивно развитие в съвременния конституционализъм.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд ***съдържа научни и научно-приложни и резултати, които представляват оригинален принос в науката*** и **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на БАН. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Института за държавата и правото, приети във връзка с Правилника на БАН за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд, както и представените публикации показват, че докторантът Виктор Симеонов Симеонов **притежава** задълбочени

теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Конституционно право” и **демонстрира** утвърдени качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, убедено давам своята ***положителна оценка*** за проведеното изследване, представено от дисертационния труд, автореферата, постигнатите резултати и научни приноси, и ***предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'*** на Виктор Симеонов Симеонов в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Конституционно право”.

Януари, 2016 г. **Изготвил становището:**

Проф. д-р Емилия Друмева